

آشنایی با تاریخ فرهنگ ایران

www.ketab.ir

دکتر حسین یآوری

زینب (ریحانه) رجبی

ملیسا فربودی جهرمی

سرشناسه	: یاوری، حسین، ۱۳۲۵-
عنوان و نام پدیدآور	: آشنایی با تاریخ فرهنگ ایران / حسین یاوری، زینب (ریحانه) رجبی، ملیسا فریودی
مشخصات نشر	چهرمی
مشخصات ظاهری	: تهران: توتیا، ۱۳۹۰.
شابک	: ۵۸۴ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول.
وضعیت فهرست‌نویسی	: ۷-۲۹-۶۸۹۴-۶۶۴-۹۷۸
موضوع	: فیبا
موضوع	: ایران -- تاریخ
شناسه افزوده	: ایران -- تمدن
شناسه افزوده	: رجبی، زینب (ریحانه)، ۱۳۶۳-
رده‌بندی کنگره	: فریودی چهرمی، ملیسا، ۱۳۶۳-
رده‌بندی دیویی	: ۱۳۹۰ ی/۲۵۵/۱۰۹ DSR
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۵۵
تاریخ درخواست	: ۲۴۱۱۱۸۳
تاریخ پاسخگویی	: ۱۳۹۰/۰۴/۲۳
کد پیگیری	: ۱۳۹۰/۰۵/۱۰
	: ۲۴۱۰۲۶۶

خیابان ۱۲ فروردین، خیابان وحیدنظری، شماره ۹۹- تلفن: ۶۶۴۸۱۳۳۷

تلفکس: ۶۶۴۷۵۶۹۹

آشنایی با تاریخ فرهنگ ایران

دکتر حسین یاوری

زینب (ریحانه) رجبی، ملیسا فریودی چهرمی

چاپ اول: ۱۳۹۰

صفحه‌آرایی: موسسه مهراد

لیتوگرافی: هنر گرافیک

چاپ و صحافی: قدیانی

ناظر چاپ: سیاوش موسایی

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۷-۲۹-۶۸۹۴-۶۶۴-۹۷۸

فهرست مطالب

۱۷	 مقدمه
۲۱	 فصل اول: تعاریف و مفاهیم کلی مربوط به تاریخ، فرهنگ و تمدن
۲۳	 ۱-۱- مقدمه (تعریف واژه‌ها)
۲۳	 ۲-۱- تاریخ
۲۴	 ۳-۱- فرهنگ
۲۴	 ۴-۱- تمدن
۲۵	 ۵-۱- تجدد
۲۶	 ۶-۱- عناصر تشکیل دهنده فرهنگ و تمدن
۲۷	 ۷-۱- قرابت معنای فرهنگ و تمدن اسلامی
۲۸	 ۸-۱- تعریف تمدن اسلامی و محدوده‌ی تاریخی و جغرافیایی آن
۳۰	 منابع فصل اول
۳۳	 فصل دوم: درباره‌ی تاریخ
۳۵	 ۱-۲- تاریخ چیست؟
۳۵	 ۲-۲- تقسیم‌بندی استاد مطهری از تاریخ
۳۶	 ۳-۲- تقسیم‌بندی شلینگ از تاریخ
۳۷	 ۴-۲- کتدوکاوی در موضوع علم تاریخ، تعریف علم تاریخ و روش‌شناسی علم تاریخ
۳۸	 ۱-۴-۲- موضوع علم تاریخ
۴۳	 ۲-۴-۲- تعریف علم تاریخ
۴۴	 ۳-۴-۲- روش‌شناسی علم تاریخ
۴۴	 ۵-۲- تاریخ اسلام
۴۷	 ۶-۲- تعریف و تحدید علم تاریخ
۴۹	 ۷-۲- مؤلفه‌های اصلی شکل دهنده‌ی علم تاریخ
۵۲	 ۸-۲- تاریخ چیست (جمع‌بندی)؟
۵۳	 ۹-۲- تعریف تاریخ علم (جمع‌بندی)
۵۴	 منابع فصل دوم
۵۵	 فصل سوم: درباره‌ی تعریف فرهنگ
۵۷	 ۱-۳- مقدمه‌ای بر تعریف فرهنگ
۵۷	 ۲-۳- بررسی تعاریف گوناگون از فرهنگ
۶۷	 ۳-۳- ویژگی‌های فرهنگ
۶۹	 ۴-۳- جمع‌بندی از تعریف فرهنگ (Culture)
۷۰	 ۵-۳- فرهنگ سخت‌افزاری و فرهنگ نرم‌افزاری
۷۱	 ۶-۳- کارکردهای فرهنگ

۷۲	۷-۳- خاستگاه فرهنگ
۷۲	۸-۳- ویژگی‌های فرهنگ
۷۶	عوامل بازدارنده‌ی فرهنگی ایتار و از خود گذشتگی
۷۶	۹-۳- خط‌مشی و سیاست‌های اجرایی تحول فرهنگی
۷۷	۱۰-۳- درباره‌ی فرهنگ عمومی
۸۲	۱۱-۳- تعریف فرهنگ (با عنایت خاص به ارزش‌های متقن اسلامی و باورداشت‌های ایرانی)
۸۷	۱۲-۳- انواع فرهنگ
۸۹	۱۳-۳- رَوَنده‌های جهانی همسان‌ساز فرهنگی
۸۹	۱۴-۳- فرهنگ غیردینی و بحران جامعه‌ی مدرن
۹۰	۱۴-۳- فرهنگی که اسلام بنا نهاد
۹۱	۱۵-۳- جمع‌بندی از تعاریف کلاسیک و نوین فرهنگ و (علم فرهنگ)
۹۴	۱۶-۳- فرهنگی تمدن
۹۵	۱۷-۳- مقدمه‌ای دو باب تعریف فرهنگ عمومی
۱۰۲	۱۸-۳- گفت‌وگوهای سده‌ی نوزدهم م. درباره‌ی فرهنگ
۱۰۴	۱۹-۳- گفت‌وگوهای سده‌ی بیستم م. در خصوص فرهنگ
۱۰۵	۲۰-۳- فرهنگ ایران
۱۰۶	منابع فصل سوم
۱۰۷	فصل چهارم: درباره‌ی تمدن
۱۰۹	۱-۴- تعریف تمدن
۱۱۰	۲-۴- تمدن از دیدگاه مکاتب انسان‌شناسی
۱۱۰	مکتب نظورگرایی
۱۱۱	۳-۴- مقایسه‌ی فرهنگ و تمدن
۱۱۲	۴-۴- تعریف تکنیکی و ادبی تمدن
۱۱۲	۵-۴- جنبه و لحاظ‌های گسترده و وسیع‌تر تمدن
۱۱۴	۶-۴- تمدن به عنوان یک هویت فرهنگی
۱۱۶	۷-۴- تمدن‌ها به عنوان سیستم‌های پیچیده
۱۱۷	۸-۴- آینده تمدن‌ها
۱۱۸	۹-۴- پاییز تمدن‌ها
۱۲۰	۱۰-۴- نکات منفی تمدن
۱۲۴	۱۱-۴- نگاهی به تمدن‌های کهن
۱۳۲	۱۲-۴- جمع‌بندی نهایی از واژه و مفهوم تمدن
۱۴۵	۱۳-۴- نظریه‌ی برخورد تمدن‌ها
۱۴۹	۱۴-۴- دلایل برخورد تمدن‌ها
۱۵۱	منابع فصل چهارم

۱۵۳	فصل پنجم: نگاهی به تاریخ فرهنگ ایران از آغاز تا پایان دوره‌ی ایران باستان
۱۵۵	دوره‌های تاریخی ایران
۱۵۵	مقدمه
۱۵۵	تقسیم‌بندی دوران‌های تاریخی
۱۵۶	حکومت‌های قبل از اسلام
۱۵۶	حکومت‌های بعد از اسلام
۱۵۶	دوران سلطه اعراب
۱۵۶	پس از اعراب
۱۵۶	پس از حمله‌ی مغول
۱۵۶	انقلاب اسلامی
۱۵۷	خاورمیانه
۱۵۸	تاریخ
۱۵۸	مرزها
۱۵۹	تاریخ ایران پیش از اسلام
۱۵۹	سومریان
۱۶۰	زبان سومری
۱۶۲	ادبیات سومری
۱۶۲	توضیح مختصری پیرامون پروسه‌ی تکامل و انتشار زبان سومری
۱۶۳	کلده یا کلدان
۱۶۵	اور
۱۶۷	بابل
۱۶۹	تحول و دگرگونی دیانت ابتدایی در بابل
۱۷۰	قدیمی‌ترین تمدن: بین‌النهرین (بابل)
۱۷۲	آشور
۱۷۳	پیشینه
۱۷۴	آشور بانیپال
۱۷۵	کتابخانه‌ی آشور بانیپال
۱۷۵	مذهب
۱۷۸	عیلام
۱۷۹	عیلامیان و سومری‌ها
۱۸۰	قلمرو فرمانروایی عیلامیان
۱۸۰	زیگورات چغازنبیل
۱۸۱	نابودی تمدن عیلام
۱۸۱	اوراتو

۱۸۳		ماد
۱۸۵		منابع و مآخذ تاریخ دوران ماد
۱۸۵		سرزمین ماد
۱۸۶		طوایف ماد
۱۸۶		جنگ‌های آشور و ماد
۱۸۷		ظهور پادشاهی ماد
۱۸۷		شاهان ماد
۱۸۷		دیوکس
۱۸۸		دیاکو
۱۸۸		فرورتیش
۱۸۸		خشنرته
۱۸۹		هووخشره
۱۸۹		ایشتویگو
۱۹۰		جنگ‌های آشور و کشور ماد
۱۹۰		آشوربانیال پادشاه آشور
۱۹۰		تشکیل سلطنت سراسری مادها در ایران
۱۹۱		حمله‌ی ماد و نابودی دولت آشور
۱۹۱		شکست آشور و فتح شرق لیدیه
۱۹۱		صعود پادشاهی ماد به شاهنشاهی آسیایی
۱۹۲		وحدت اقوام مختلف سراسر ایران
۱۹۲		تمدن مادها
۱۹۳		دین مادها
۱۹۳		زبان مادی
۱۹۳		نابودی پادشاهی ماد
۱۹۴		هخامنشیان
۱۹۴		کشور و سرزمین
۱۹۶		شاهنشاهان هخامنشی
۱۹۹		پادشاهی کوروش کبیر
۲۰۰		گسترش کشور و سرزمین
۲۰۱		درگذشت کوروش کبیر
۲۰۲		پادشاهی کمبوجیه
۲۰۳		پادشاهی داریوش بزرگ
۲۰۵		وضع اجتماعی و اقتصادی در دوره‌ی هخامنشی
۲۰۶		برافتادن شاهنشاهی هخامنشی
۲۰۷		هنر در عهد هخامنشیان

۲۰۹	سلوکیان
۲۱۵	پایان کار سلوکیان
۲۱۶	شیوهی کشورداری
۲۱۷	سپاهی گری سلوکی
۲۱۸	پیامد فرمانروایی سلوکیان بر ایران
۲۱۸	سازه‌های به جای مانده از دوران سلوکی:
۲۱۹	گاهشماری سلوکی
۲۱۹	فرمانروایان سلوکی
۲۲۰	هنر سلوکیان
۲۲۳	اشکانیان
۲۲۷	شاهنشاهی
۲۳۰	فرهنگ و تمدن
۲۳۰	باتری تیسفون (باتری بغداد)
۲۳۲	ارتش اشکانی
۲۳۲	سیاست
۲۳۲	اقتصاد و جامعه
۲۳۲	ساختار اقتصادی و تولید
۲۳۳	وضع طبقاتی
۲۳۳	آداب و رسوم
۲۳۳	زبان و فرهنگ اشکانی
۲۳۴	ادبیان
۲۳۴	نبرد با روم
۲۳۵	گاهشماری رویدادها
۲۳۷	شاهان اشکانی
۲۳۹	موقعیت فرهنگی مذهبی ایران در دوره‌ی اشکانیان
۲۴۲	ساسانیان
۲۴۴	ساسانیان و رقیبانشان
۲۴۵	گاهشمار شاهنشاهان ساسانی
۲۴۷	ساسانیان در تاریخ کلاسیک ایران و منابع بومی
۲۴۷	ساسانیان در شاهنامه
۲۴۷	پادشاهان ساسانی
۲۴۸	شاپور اول (۲۴۰ تا ۲۷۲ میلادی)
۲۴۸	نخستین جنگ شاپور با رومیان (از ۲۴۱ تا ۲۴۴ میلادی)
۲۴۸	دومین جنگ شاپور با رومیان (از ۲۴۴ تا ۲۷۲ میلادی)
۲۴۸	شاپور دوم (از ۳۱۱ تا ۳۷۹ میلادی)

۲۴۹	اردشیر دوم (۳۷۹ تا ۳۸۲ میلادی).....
۲۵۰	شرح صلح‌نامه‌ی ایران و روم در عهد شاپور دوم (۳۵۶ میلادی).....
۲۵۰	دانشگاه جندی شاپور.....
۲۵۲	مانی.....
۲۵۲	مانی «پیامبر نقاشی» (۲۱۵ تا ۲۷۶ میلادی).....
۲۵۲	ادبیات ساسانی.....
۲۵۳	سکه‌های ساسانی.....
۲۵۳	باز هم درباره‌ی فرهنگ ساسانی.....
۲۵۷	تاریخ ساسانیان.....
۲۵۷	روابط با بیزانس.....
۲۵۹	ساسان.....
۲۵۹	اردشیر یکم.....
۲۶۳	شاپور یکم.....
۲۶۵	شاپور دوم.....
۲۶۷	پس از شاپور دوم.....
۲۷۲	ایران در زمان ساسانیان (فرهنگ و تمدن).....
۲۷۲	ویژگی‌های دولت ساسانی.....
۲۷۳	طبقات در دوره‌ی ساسانیان.....
۲۷۴	تشکیلات مرکزی.....
۲۷۴	وزیر اعظم.....
۲۷۵	دین در زمان ساسانیان.....
۲۷۷	خط، ادبیات و آموزش ساسانیان.....
۲۷۷	معماری و حجاری.....
۲۷۸	هنر و صنعت.....
۲۷۹	بازرگانی.....
۲۸۰	منابع فصل پنجم.....
۲۸۳	فصل ششم: بررسی تاریخ فرهنگ ایران از ظهور اسلام تا پایان دوره‌ی پهلوی.....
۲۸۵	طاهریان.....
۲۸۶	طاهریان در یک نگاه.....
۲۸۷	طاهر پیش از طاهریان.....
۲۸۸	طاهر در خراسان.....
۲۹۰	طاهریان پس از طاهر.....
۲۹۲	طاهر دوم و فرزندش محمد.....
۲۹۳	طاهریان و ایران.....

۲۹۴	طاهریان و فرهنگ
۲۹۵	تمایلات مذهبی طاهریان
۲۹۶	طاهریان و رشد اقتصادی خراسان
۲۹۸	اوضاع سایر ایالات ایران در دوره‌ی طاهریان
۳۰۰	صفاریان
۳۰۱	کشمکش میان صفاریان و خلافت بغداد
۳۰۲	صفاریان
۳۰۲	بنیانگذار صفاریان، یعقوب لیث صفاری
۳۰۲	نهضت یعقوب لیث در سیستان
۳۰۳	رویکرد یعقوب لیث صفاری به خلافت
۳۰۴	پایان کار صفاریان
۳۰۴	سیستان، خاستگاه صفاریان
۳۰۵	وضعیت اجتماعی، سیاسی سیستان مقارن با ظهور صفاریان
۳۰۶	اصل و نسب صفاریان
۳۰۶	وجه تسمیه‌ی صفاریان
۳۰۶	سرگذشت یعقوب، مؤسس صفاریان
۳۰۷	اقدامات یعقوب پس از رسیدن به قدرت
۳۱۰	خصوصیات یعقوب
۳۱۱	رجال و شخصیت‌های سیاسی و نظامی
۳۱۲	سامانیان
۳۱۳	نابودی حکومت طاهریان
۳۱۴	سامانیان
۳۱۴	نصر یکم بنیانگذار سلسله‌ی سامانی
۳۱۵	زبان فارسی در دوره‌ی سامانیان
۳۱۶	فرهنگ و تمدن اسلامی در عصر سامانی
۳۱۸	سامانیان در یک نگاه (۲۷۹-۳۸۹ هـ/۸۹۲-۹۹۹ م)
۳۱۹	امیر اسماعیل سامانی (۲۷۹-۳۹۵ هـ/۸۹۲-۹۰۷ م)
۳۲۰	امیر نصر سامانی (۳۰۱-۳۳۳ هـ/۹۱۳-۹۴۲ م)
۳۲۳	عباسیان
۳۲۳	فهرست خلیفه‌ها (در بغداد و سامرا)
۳۲۵	فهرست خلیفه‌ها (در قاهره)
۳۲۶	چگونگی پیدایش عباسیان
۳۲۷	مهم‌ترین حاکمان دوره‌ی عباسی
۳۲۹	انقراض حکومت عباسی
۳۳۲	آل بویه

۳۳۳	تبار و خاستگاه بوییان
۳۳۶	تبار خاندان بویه
۳۳۷	سیاست مذهبی آل بویه
۳۳۸	پادشاهان آل بویه
۳۳۸	دیالمه فارس
۳۳۸	عمادالدوله علی پسر بویه
۳۴۱	اسامی حاکمان آل بویه و زمان حکومت آنها
۳۴۳	غزنویان:
۳۴۵	اهمیت هندوستان برای غزنویان
۳۴۵	فتح سومات
۳۴۷	بعد از محمود تا سقوط سلسله
۳۴۹	مختصری درباره‌ی غزنویان (۳۵۱-۵۸۳ق/۹۶۲-۱۱۸۷م)
۳۵۰	نظام اداری و نظام لشکری غزنویان
۳۵۰	ارتشی از اقوام مختلف
۳۵۲	حکومت دویست و چهل ساله غزنویان
۳۵۲	سلجوقیان
۳۵۳	پیشینه‌ی سلجوقیان
۳۵۴	طغرل
۳۵۴	ملکشا (۴۶۵-۴۸۵ هجری)
۳۵۵	انتصاب در حکمرانی سلجوقیان
۳۵۵	سلطان محمد
۳۵۶	سلجوقیان شرق ایران
۳۵۶	دودمان سلجوقیان
۳۵۷	هنر در دوران سلجوقیان
۳۵۷	میراث فرهنگی و تمدنی سلجوقیان
۳۵۷	معماری
۳۵۸	موسیقی، فلزکاری، سفالگری
۳۵۸	شعر
۳۵۸	علم در عصر سلجوقیان
۳۵۹	عصر سلجوقی و شکوفایی هنر معماری:
۳۶۳	هنر سلجوقی
۳۶۳	خوشنویسی و تذهیب عهد سلجوقی
۳۶۴	جلدسازی در عهد سلجوقی
۳۶۵	سفالگری در عهد سلجوقی
۳۶۷	خوارزمشاهیان

۳۶۸.....	رویاری عیال‌الدین محمد با خلیفه‌ی عباسی.....
۳۶۹.....	رویاری با مغولان.....
۳۶۹.....	فرمانروایان خوارزمشاهی.....
۳۷۰.....	چگونگی به قدرت رسیدن خوارزمشاهیان.....
۳۷۰.....	قطب‌الدین محمد انوشکین (۴۹۰ تا ۵۲۲ هـ.ق.).....
۳۷۰.....	آتیزین قطب‌الدین محمد (۵۲۲ تا ۵۵۱ هـ.ق.).....
۳۷۰.....	ایل ارسلان بن اتسز (۵۵۱ تا ۵۶۷ هـ.ق.).....
۳۷۱.....	سلطان شاه بن ایل ارسلان (۵۶۷ تا ۵۶۸ هـ.ق.).....
۳۷۱.....	عیال‌الدین تکش بن ایل ارسلان (۵۶۸ تا ۵۹۸ هـ.ق.).....
۳۷۱.....	قطب‌الدین محمد بن عیال‌الدین تکش (۵۶۹ تا ۶۱۸ هـ.ق.).....
۳۷۲.....	جلال‌الدین منکبرمی (۶۱۸ تا ۶۲۸ هـ.ق.).....
۳۸۰.....	اسامی امرای خوارزمشاهیان و زمان هریک.....
۳۸۰.....	اسماعیلیه.....
۳۸۲.....	عقاید.....
۳۸۲.....	ادبیات.....
۳۸۲.....	مختصری درباره‌ی اسماعیلیه.....
۳۸۵.....	بازگشت به شریعت.....
۳۸۵.....	پایان کار حکومت اسماعیلیه.....
۳۸۶.....	مغول.....
۳۸۹.....	ایلخانان.....
۳۹۱.....	نموجین فرمانروای بی‌رقیب طوایف مغول.....
۳۹۱.....	قتل فرستاده‌ی چنگیز به دربار ایران و گریزناپذیری جنگ.....
۳۹۲.....	ورود نسل تازه‌ی مغولان به ایران به سرکردگی هلاکوخان.....
۳۹۳.....	سقوط قلعه‌ی الموت و برچیده شدن اسماعیلیه.....
۳۹۳.....	بازگشت هلاکوخان به مغولستان پس از گشودن بغداد.....
۳۹۳.....	شجره‌ی ایلخانان ایران.....
۳۹۵.....	نابودی دستاوردهای مغولان به دست ابوسعید بهادرخان.....
۳۹۵.....	پایان کار مغولان.....
۳۹۵.....	توسعه‌ی علوم در عهد مغولان.....
۳۹۶.....	ملوک الطوایفی در ایران در پایان عهد ایلخانان.....
۳۹۶.....	نصمیم ایران به عدم بازگشت به دنیای مغولان.....
۳۹۶.....	ملوک الطوایفی عصر مغول و نزاع‌های حکمرانان محلی.....
۳۹۷.....	فرهنگ در عهد ایلخانان.....
۳۹۸.....	بزرگان فرهنگ در عهد ایلخانان.....
۳۹۸.....	شاعران در عهد ایلخانان.....

۳۹۹	خواجوی کرمانی
۳۹۹	اوحدی مراغه‌ای
۴۰۰	شعر انعکاس جامعه‌ی عهد ایلخاناتان
۴۰۰	سربداران
۴۰۲	دولت سربداران و تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در قرن هشتم هـ.ق.
۴۰۲	درآمد
۴۰۳	زمینه‌های پیدایش نهضت سربداران در خراسان
۴۰۶	نقش عالمان دین در تشکیل دولت سربدار
۴۰۶	عبدالرزاق بن فضل‌الله باشتینی (۷۳۶-۷۳۸ هـ.ق.)
۴۰۷	وجه‌الدین، مسعود بن فضل‌الله (۷۳۸-۷۴۵ هـ.ق.)
۴۰۹	آی تیمور، محمد (۷۴۵-۷۴۷ هـ.ق.)
۴۱۰	شمس‌الدین علی (۷۴۸-۷۵۲ هـ.ق.)
۴۱۰	یحیی کرایی (۷۵۳-۷۵۹ هـ.ق.)
۴۱۱	خواجه علی مؤید (۷۶۶-۷۸۲ هـ.ق.)
۴۱۳	تحولات فرهنگ در عصر دولت سربدار
۴۱۶	تحولات سیاسی، اجتماعی در عصر دولت سربدار
۴۱۷	زوال دولت سربداران
۴۱۸	تأثیر نهضت سربداران بر مناطق دیگر
۴۱۸	تیموریان
۴۲۰	تیمور گورکانی
۴۲۲	مرگ تیمور و نزاع‌های پس از او
۴۲۳	جانشینان تیمور
۴۲۳	حکومت شاهرخ
۴۲۴	نزاع دوباره مدعیان تاج و تخت و افول نهایی
۴۲۶	بازماندگان تیموریان
۴۲۷	حکومت محلی تیموریان
۴۲۸	گورکانیان هند
۴۲۸	نوادگان امروزی تیموریان
۴۲۹	دانش و هنر در زمان تیموریان
۴۳۰	جلوس امیر تیمور بر تخت سلطنت
۴۳۱	حمله‌ی تیمور به ایران
۴۳۱	حمله‌ی تیمور به هندوستان
۴۳۱	درگذشت تیمور و مسأله‌ی جانشینی او
۴۳۱	شاهرخ
۴۳۲	الغ بیگ

۴۳۲	عبداللطیف
۴۳۲	سلطان حسین باقرا و مقرض شدن تیموریان
۴۳۲	شکوفایی هنر در عصر تیموریان
۴۳۳	امیر علیشیرنوایی یکی از بزرگان دوره‌ی تیموری
۴۳۳	دین و مذهب دوره‌ی تیموری
۴۳۳	ساختار اداری تیموریان
۴۳۴	ترکمانان قراقویونلو (۸۱۰-۸۷۳ ه.ق.) و آق قویونلو (۸۷۲-۹۲۰ ه.ق.)
۴۴۰	امرای دیگر آق قویونلو
۴۴۱	حکومت ترکمانان قراقویونلو و آق قویونلو
۴۴۲	نظام حکومتی، سازمان ارتش و تشکیلات اداری
۴۴۴	صفویه
۴۴۵	تأسیس حکومت صفویه
۴۴۶	اوج حکومت صفویه
۴۴۷	سقوط حکومت صفویه
۴۴۷	دین در عصر صفوی
۴۴۸	شماری از علمای مذهبی عهد صفوی
۴۴۸	ارزیابی کلی
۴۵۰	اصالت خاندان صفویان
۴۵۰	اصالت کردی
۴۵۱	اصالت آذری
۴۵۳	ارزیابی تاریخی
۴۵۴	یگانگی آیین و فرمانروایی متمرکز
۴۵۵	ساختار حکومتی
۴۵۶	زبان رسمی صفویان
۴۵۷	ساختار قضایی
۴۵۸	ساختار اجرایی
۴۶۰	ساختار سپاهی و لشکری
۴۶۳	پادشاهان صفوی و دوره‌ی پادشاهی آنان (تاریخ‌ها به هجری قمری است)
۴۶۴	نامداران روزگار صفوی
۴۶۴	بن‌مایه‌های تاریخی برای شناخت صفویه
۴۶۵	هنر و معماری در دوره‌ی صفوی
۴۶۶	ولایت‌های ایران در دوره‌ی صفوی
۴۶۸	تهران در عهد شاه طهماسب اول
۴۶۸	حدود حصار و باروی تهران در آن عهد
۴۶۹	دروازه‌های تهران در آن زمان

۴۷۰	تهران در عهد شاه عباس اول
۴۷۰	شاه عباس در تهران
۴۷۰	بیماری شاه عباس در تهران
۴۷۱	نخستین بنای کاخ سلطنتی در تهران
۴۷۲	تهران پایتخت موقت
۴۷۲	محاصره و اشغال تهران
۴۷۳	بنای ارگ تهران
۴۷۳	کشتار بزرگان و رجال تهران
۴۷۴	تهران در دوره‌ی سلسله‌ی افشاریه
۴۷۴	تشکیل کنگره حکام کشور در تهران
۴۷۵	ملاقات سفیر روسیه با نادر در تهران
۴۷۵	تهران در تیول رضاقلی میرزا
۴۷۶	تهران بعد از نادر شاه
۴۷۷	افشاریان
۴۷۸	مراحل تاریخی
۴۸۲	فروپاشی و افول سلسله افشاری (۱۱۵۹-۱۱۶۰ هـ.ق.)
۴۸۲	علی‌قلی‌خان (عادل‌شاه/علی‌شاه)
۴۸۳	ابراهیم خان
۴۸۳	شاهرخ میرزا
۴۸۴	ویژگی‌های مهم این دوره
۴۸۴	ویژگیهای مهم حکومت افشاریه
۴۹۱	نادر شاه
۴۹۱	سلطنت نادر
۴۹۲	کارنامه‌ی نادر
۴۹۳	ایران در عهد نادر
۴۹۴	جانشینان نادر شاه افشار
۴۹۴	تهران بعد از نادر شاه
۴۹۴	زندیه
۴۹۶	پیروزی کریم‌خان زند
۴۹۶	زندیان پس از کریم‌خان
۴۹۷	کوچ طوایف زند
۴۹۸	فرمانروایان زند
۴۹۹	رابطه با دیگر کشورها
۵۰۰	وضع مردم در دوره‌ی زندیان
۵۰۰	وضعیت مردم در زمان پادشاهی کریم‌خان

۵۰۱	وضعیت مردم پس از پادشاهی کریم خان
۵۰۱	هنر و معماری در دوره‌ی زندیه
۵۰۱	قاجار
۵۰۲	پیشینه‌ی ایل قاجار
۵۰۳	تلاش برای پادشاهی
۵۰۳	پادشاهی قاجاریه
۵۰۵	پادشاهان قاجار
۵۰۸	آغامحمدخان قاجار
۵۰۸	زندگی‌نامه
۵۰۸	ریشه‌های قدرت بابی و دمان قاجار
۵۰۹	وضعیت ایران در زمان کودکی آغا محمد خان
۵۰۹	کودکی و نوجوانی آغامحمدخان
۵۰۹	کریم خان و قاجار
۵۱۰	پسران محمد حسن خان اسیر می‌شوند
۵۱۰	بنیان نهادن حکومت قاجاریه
۵۱۱	فاجعه‌ی تاریخی کرمان
۵۱۳	انتقال مرکز حکومت به تهران و حمله به گرجستان
۵۱۴	رویکرد به خراسان و ماوراءالنهر و براندازی افشاریان
۵۱۴	حمله‌ی روسیه به سواحل غربی دریای خزر
۵۱۵	بازگشت به قره باغ و بدرود زندگی
۵۱۵	درباره‌ی آغا محمدخان
۵۱۶	حکایاتی از بی‌عدالتی‌های آغامحمدخان
۵۱۶	کشف یک کودتا
۵۱۷	برخی گفته‌ها درباره‌ی آغامحمدخان
۵۲۰	هنر و معماری در دوره‌ی قاجاریه
۵۲۰	پهلوی
۵۲۲	زندگی‌نامه‌ی رضا پهلوی: بنیانگذار سلطنت پهلوی
۵۲۳	ورود به بریگاد قزاق
۵۲۴	کودتای سوم اسفند
۵۲۵	نخست‌وزیری و جمهوری خواهی
۵۲۶	رسیدن به پادشاهی
۵۲۷	خودکامگی
۵۲۹	شهریور ۱۳۲۰ و تبعید
۵۳۰	سیاست خارجی
۵۳۱	ماجرای پس از مرگ

۵۳۱		مذهب
۵۳۳		دارایی و ثروت
۵۳۴		زبان
۵۳۴		دانش و مطالعات
۵۳۶		محمدرضا پهلوی
۵۳۷		زندگینامه (آغاز زندگی و دوره‌ی کودکی)
۵۳۸		جوانی و ولیعهدی
۵۳۸		سفر به سوییس
۵۳۹		پانسیون پروفیسور مرسیه
۵۴۰		سطح درسی
۵۴۰		بازگشت به ایران
۵۴۰		رسیدن به سلطنت
۵۴۱		سال‌های آغازین سلطنت
۵۴۲		شاه و ملی شدن صنعت نفت
۵۴۳		کودتای ۲۸ مرداد
۵۴۳		حکومت مطلقه‌ی محمدرضا پهلوی
۵۴۴		انقلاب و ترک ایران
۵۴۵		اقدامات مهم شاه
۵۴۵		حقوق بشر و سیاست داخلی
۵۴۵		انقلاب سفید
۵۴۵		سایر اقدامات
۵۴۶		شاه و زنان
۵۴۷		دین و مذهب
۵۴۷		ترور ناموفق دیگر
۵۴۸		فرهنگ و هنر در دوره‌ی پهلوی
۵۴۸		تهران در عصر پهلوی
۵۵۲		منابع فصل ششم
۵۵۹		فهرست منابع و مآخذ
۵۷۱		تصاویر رنگی

www.ketab.ir

مقدمه

در دوران دبیرستان، علاقه‌ی فوق‌العاده‌ای به دروسی چون تاریخ، جغرافیا و علوم اجتماعی داشتم و مدارک موجود من جمله اخذ نمره‌ی کامل در دروس مذکور مؤید این امر است. اما تاریخ را بیشتر شرح جنگ‌ها- و طبعاً شکست و پیروزی‌ها- فراز و فرودها، کامیابی‌ها و ناکامی‌ها و سرنوشت ناگوار و پایانی غم‌انگیز برای جباران، می‌پنداشتم که البته گاه حماسه‌های مذهبی و ملی نیز آن را غنا و شکوه و جلوه‌ای خاص می‌بخشید. به قتل رساندن برادری توسط برادر دیگر برای رسیدن به سلطنت، کور کردن پسر توسط پدر برای تقویت حکومت و خیانت نزدیکترین افراد به مقام مافوق برای پیشرفت ظاهری، از نکات منفی دیگری است که هنوز هم در ذهنم باقی است. این گونه وقایع بعضاً شیرین و بیشتر تلخ و به طور عمده زشت و گاه زیبا و بسیار تأثیرگذار در انسان، همه‌ی تاریخ نبود گو این‌که تماماً عبرت‌آموز به حساب می‌آید.

در دوران دانشگاه گفته‌ای را از «آرنولد تاین بی»- پدر تاریخ نوین- در کتاب «نظری به تاریخ»- سیری در تاریخ- خواندم که هم زیبا و هم سرشار از حقیقت بود:

«تاریخ در بلندمدت سیر صعودی دارد.

نوشتار زیبای پدر تاریخ جدید، متوجه اختراعات، اکتشافات، احداث بناهای باشکوه و پدید آمدن هنرها و خلق آثار هنری و البته دلاوری‌هایی است که در زمینه‌ی پابندی به اعتقادات دینی و ملی و پایداری در برابر ظلم و ستم، صورت تحقق پذیرفته و این همان رسالت اصلی و دیرپا و ماندگاری است که تاریخ برعهده داشته و دارد.

به هر حال در ادامه‌ی تألیف و تدوین کتاب‌های درسی دانشگاهی، خواست آن به‌گانه خالق بی‌همتا و «مظهر نور و زیبایی جاوید و ماندگار» بر این مهم تعلق یافت که کتابی را هم در زمینه‌ی «تاریخ فرهنگ ایران» به رشته‌ی تحریر درآورم. همراهی صمیمانه و بسیار مؤثر خانم‌ها: زینب (ریحانه) رجبی و ملیسا فرمودی جهرمی، موجب شد تا حقیر بتوانم اراده‌ی خداوندی را برای خدمت ناچیز دیگری به مردم شریف و ملت بزرگ و تاریخ‌ساز ایران، صورت تحقق بخشم. به خصوص آنکه سهم کشور عزیزمان در فرهنگ و تمدن جهانی بسیار ارزنده و تعیین کننده بوده و ایران در فرازهای تاریخ هم نقش مهمی داشته است.

با سپاسی خاکسارانه از خداوند متان و تشکر از همراهی دیگر نویسندگان مجموعه، وظیفه‌ی خود می‌دانم مراتب قدرشناسی صادقانه و قلبی خود را به خاک پای ملت سرفراز و شریف ایران تقدیم و هم‌چنین از جناب آقای محمدعلی موسایی مدیریت محترم انتشارات توتیا به واسطه‌ی همکاری شمرنمر و صمیمیت درخور توجه ایشان قدردانی کنم.